

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20 kr., za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 10. aprila 1861.

Kaj je početi, da se bojo soseskine neogiblivi stroški brez novih doklad opravljali?

Vsak grunten posestnik vé, da njegovi navadni dohodki skor ne dosežejo več vseh potreb in davšin, ktere ga po sedanjosti vravnavi zadevajo. Deržavni davki čedalje večji, odkupščina nekdanjih grajšinskih davšin, bére in soseskine potrebe, podražena cena obutka in oblačila, povzdignjena dnina delavcov in poslov posilijo nam prevdark, kako za naprej ravnati in ne pod zlo iti.

Res je, navada ima železno srajco; al ne pomaga nič. Sedaj veljá, se krepko naprej vesti ali pa poginiti. Staro kopito je treba vreči na stran; pregovor: „če so moji predniki obstali, zakaj bi jez ne“, mora iti rakom žvižgat. Obdelovanje naših gruntov moramo večidel po potrebah novega časa osnovati.

Lepo priložnost se tega učiti ponuja kmetijska šola v Ljubljani. Najlepšo priložnost viditi, kako se drugod kmetuje, imajo naši mladi fantje, v žolt (soldate) vzeti, ki v razne kraje in dežele pridejo in vidijo, kako se tu kmetje vedejo. Pazljivim očesom se povsod priložnost ponuja, svojo glavo izbistriti in svoje vednosti pomnožiti.

Ako pride na Dalmatinsko ali Laško, naj pazi, kako skerbno ravnajo s tertó in murbinim drevjem, koliko si prizadevajo o reji sviloprejk, kako na Laškem zboljšujejo travnike z umno napeljavo travnikom toliko koristne vode, kako zlasti po Českem in gornjem Avstrijskem imajo skor vse vélike in male ceste, še celó poljske poti s sadnim in drugim svetu primernim drevjem zasajene, kako po nemških deželah, kodar vino raste, kisli pridelek zboljšujejo z zasadbo žlahnih tert.

Tako porabljeni čas vojaščine bi ne bil zgubljen čas človeškega življenja, temveč utemeljitev prihodnjega bolj srečnega gospodarstva vojaških doslužencov.

Opustimo pa pretres, kako potrebna je splošna preuredba kmetijstva in vernimo se k našemu vprašanju.

Po novi uredbi naše deržave se kaže, da se bode veliko samostojnim županijam mnogotero opravil naklonilo, katerih dosihmal niso imele in katerih spolnitev bo veliko stroškov terjala. Tedaj vprašamo, s čim bode plačeval kmet te stroške, ker mu za opravilo davkov, odkupščin, za bére in druge domače potrebe vedno dnarja zmanjkuje, da ne pogine ali da ne bo od doma spoden?

Na to mu bodi sledeči dobri svét: Pervo je, da se več malih sosesk ali občin zedini v eno, ker le, kjer jih več vkup pomaga, se vse nosi laže.

Soseske naj se potem zedinijo, da se mora ob vseh občjih cestah in potih murba, sadno drevje ali druge les zasaditi, kakor se svetu prileže, — da vsakter sosed ob tistih delih ceste, ktere mora zasipati in v dobrem stanu ohraniti, naj na obeh straneh ceste po pet sežnje saksebi mu od župana dane ali imenovane drevesa posadi, in z umnim obdelovanjem naprej spravi. Vžitek murbnega perja, sadja in lesa od tako zasajenega drevja naj se plačuje v soseskine dnarnice. Tako bo sčasoma, — kaj veljá? — mogoče vse soseskine stroške iz teh dohodkov opravljati.

Drugo pot mislimo dokazati, kako bi se dala za tako početje mala zmožnost siromakov porabiti. Dr. O.

Ena izmed najimenitnejših nalog o kmetijskih rečéh kranjskega deželnega zbora.

(Konec).

Na drugo vprašanje: Kako deleč sme segati razkosenje gruntov? odgovorimo, da vsaka uselitev mora imeti toliko in takošnih gruntnih delov, kolikor in kakoršnih je neogiboma potrebno, da se ena družina s svojimi dohodki prerediti more. Kar ima veljati za skupljene gruntne posesti, naj obveljá tudi za staro uselbo zdobljenega grunta.

Tretjič. Varhi in perve sodnije za obveljavo takih postav naj bodo županije. V njih pravico naj tudi spada pravica, spoznati, kaj in koliko je vsakteremu gruntnemu posestniku dovoliti, da sme nekoliko zemlje na drobno prodati.

Višja sodba takih zadev naj gré pred okrajni odbor (Bezirksausschuss), najvišje pa pred deželni zbor.

Četerto prašanje: S kakošnim gruntnim posestvom naj skaže, kdor želi napraviti novo uselbo zvonaj mest in tergov, dobí po raznih okolistavah tudi razen odgovor.

Rodovitna zemlja dá več vžitka kot pusta, med njivo in njivo je velik razloček; senošet, ki dá dve košnji, veljá blizo za dve enokošni enake velikosti; eni pašniki in boršti so memo drugih pašnikov in borštov ko noč in dan; vinograd dá več vžitka, kot vsakteri drugače rabljeni svet. Za tega voljo se ne dá utemeljiti natanjčno mera za vse kraje enaka.

Po moji pameti bi utegnulo biti potrebno za novo uselbo: 3 orale (johe po 1600 štirjaških sežnje) njiv ali vinograda, ravno toliko travnika, in 5 oralov boršta, ali vsaj pašnika z lesom.

Pritožbe v teh zadevah naj grejo pred zgor zaznamovane sodnije.

Po taki uredbi delitve gruntov in novih uselb bi se utegnulo delavnim rokam v last prihraniti, kar jim po pametni ravnavi gré; zakaj se kdor z lastnimi rokami grunt obdeluje, vé vsako ped sveta si v korist obrniti.

Po takem početju bode mogoče ubraniti, da kmetijstvo popolnoma ne obnemore, in da delaven kmetovavec ne bode v vednem strahu, da ne bi se roke revnega in gladnega soseda stegovala po njegovem pridelku. Dr. O.

Kaj nesloga storí.

Čertice jugoslavenske zgodovine.

Sedaj, ko nam je mило solnce narodnosti zopet prisijalo, je čas, da svoje očesa obrnemo nazaj v davno minule čase, ter si globoko v serce vtisnemo sveto resnico in vsigdar veljavno prislovico: „sloga jači, nesloga tlači“, to je, „edinost zida, razpor podira“.

Ta zgodovinski člank naj bi razjasnil vsem Slovanom to, česar se je treba v sedanji dōbi deržati, kako se vesti,

da dosežemo, kar se je nam uže pred jezero leti ponujalo, namreč leta 869, ko je moravsko kraljestvo višino svoje politične veljave dospelo, ko je bugarski knez Mihel slovesno znamenja podložnosti rimskemu papežu kot namestniku sv. Petra poslal in Svatopluk neodvisnost slovanskega kraljestva za nekoliko časa s pomočjo papeža Ivana VIII. zadobil (Erben n. 43.).

Res svitla zarja je takrat slovanstvu prisijala, pa kaj — ni dolgo terpelo in vse se je na zlo obrnilo. Za časa Bogomilcov pod kraljem Šimonom se nahaja žalosten konec omenjenega velikega kraljestva.

Hudo preganjanje je nastopilo, ko se je keršanska vera Bugarcom oznanovale, zlasti za časa gerškega cara Bazilija, po vseh krajinah slovanskega naroda. Tudi jugoslovane je enaka nesreča zadela, ker se je v soseski ogersko apostoljsko kraljestvo za papeža Silvestra II. utemeljilo, katero je jelo Slovane močno tlačiti.

Vsi Sloveni so sedaj na Horvate gledali, ktere še je Dirčislav, Krešimirov sin vladal. K Horvatom so pobegnili Bugari in si sozidali iz kamnja nekega amfiteatra pri Soloni lepo cerkev. Sedaj si Horvati pridobijo več dalmatinskih otokov, kar je vzrok bilo benečanskega boja na morji z dožem Orteolom II.

Že Krešimir II. Dirčislavov brat je bil primoran peté pobrati iz Dalmacije in jo Bizantincom izročiti, ker so Dalmatince zoper Horvate kljubovali. Ta nesloga med Horvati in Dalmatinci je bila tudi kriva, da so celó Horvati leta 1019 pod oblast Bizantincom prišli in jim tribut mogli plačevati.

Sopet je prijazniša sapa za Dalmatince in Horvate pripljajala, ko je Krešimir Peter 1052 — 1073 dalmatinski in horvaški kralj postal. Pa po Krešimirovi smerti se je drugič notranji razpor unel, ktereга je Svonimir komaj ukrotil, ki je prilizavca in puntarja Sloviča pregnal. Ta Svonimir je sicer narodno neodvisnost proti Normanom in Gerkom čversto branil, zlasti s pomočjo rimskega stola, kateri mu je bandero, žeslo in krono sporočil (papež Gregor VII.), s tem pogojem, da naj obljubi podložnost kakor tudi udanost sv. katoliški cerkvi. Ko se je pa hudi boj med papeži in nemškimi cesarji unel zastran podeljenja škofovske palice in perstana (Investiturstreit), so to priliko Ogri sebi v prid obrnili in Horvaško podjarmili in tako od papežev pričeto slovensko državno moč zaterli.

Papež Inocenci III. sopet delo svojih prednikov verlo poprime in hoče Štepana serbskega, vélikega župana za kralja postaviti in Serbsko kot središče slovenske moči utemeljiti, al ogerski kralj Emerih častizeljen odpodi kardinala rimskega, ki je namenjen bil Štepana kronati.

Ker je to Inocenciju spodletelo, hoče vendar Bosnjake rimski cerkvi kot vazale pridobiti.

Že je dobil bugarski in vlaški kralj Kolosanes leta 1204 iz papeževe roke krono, žeslo in pravico dnarje kovati, že je celo Ogersko z lepim vencom slovenskih kraljestev obdano bilo in ako bi bili sedaj Slovenci se pobratili in svojo nalogo spoznali, bi jim lahka reč bila samostalnost zadobiti; pa oni niso tega spoznali.

Slabela je takrat Nemčija po dolgem boju s papeži. Carograd je bil uže v rimski oblasti ter Sloveni bizantinske vlade oslobodjeni; nemško cesarstvo je bilo skoz lyonski zbor 1245 smertno ranjeno, arpačka ogerska kraljeva rodovina je na kant prišla. Le Sloveni bi močni postali bili, ako bi se vse panoge mogočnega jugoslovanskega debela zedinile bile.

Tudi od papežev so krepke pogone dobivali, naj bi si neodvisnost pridobili in po svojih narodnih pravicah se vredovali. Pa njih mlačnost je bila kriva, da je omagajoči magjarski narod sopet se povzdignil za kralja Ludevika Vélikega iz rodovine anžuške, ki si ga tudi Poljci kralja izvolijo. Ludovik razširi toraj meje svoje države in pridobi Moldavo, Bugarijo, Vlahijo in nekoliko Serbije. Njegove

države se širijo sedaj od črnega do jadranskega in baltiškega morja. Tako se je temeljni kamen slovenski podlagi počasi Poljem, Čehom in Jugoslovanom odvzel in germanski upljiv je prikoračil med Slovane, ktereга nasledek je bila temna noč narodne omike.

Sopet se jasni oblačno nebo in zora srečniše prihodnosti nam spet posiva skozi megle starodavne; lotimo se torej možato svojega posla, da v versti avstrijskih narodov si pridobimo, kar tudi nam gré; tudi sebi žanjemo, meljemo; da si hrame vesele prihodnosti stavimo, v kterih naj je tudi tujec mil gost, ako je praveden in ne psuje naše domovine. O tužni rod jugoslavenski! pazi na zvezdico, ki ti oznanuje rajsko dōbo prerojenja duševnega! Cesar je va volja je, da se prosto razvijaš, da ti zopet pojó slavulji maleni tvojo srečo, tvojo slavo po prostrani domovini bratje složni.

To so misli zastran sedanje dōbe domorodca v tujem nemškem kraju, ktereга serce gorí za svojo sladko domovino, ki čuti v svojih žiljah narodno kri, in milo gleda na svoje drage brate, kako se vedejo. Henrik Rešek.

Lepoznanski del.

Turki in raja.

Poleg ilirskega.

(Dalje in konec.)

VIII.

Jutranje solnce se je bilo že dvignilo izza gorá, ko so hajduki, na pot že pripravljeni, zverševali poslednji skupni obed. Aleksi je zamišljeno sedel; nemir mu se je bral raz lica; pogostoma se je oziral na vhodišče, al Igora še le ni bilo za njim. Si vendar ni — si misli — zapodil krogle skozi možgane. Že je bil obed končan, ko pride. Vidilo se je, da je miren; al Aleksu več je prizadevala skerbi njegova hladnost kakor njegovo včerajsnje divjanje, in že je hotel vse razodeti očetu, ker je bil jako vznemiren zastran Emire, kar stopi Igor k njemu in reče: „Pozabi, kar je med nama bilo!“

„Tvoj serd in hudi naklep hočem pozabiti“ — odgovori Aleksi mirno — „al najino prijateljstvo razrušeno je na veke.“

Igorovo čelo se potamni in molče gré v stran.

Gostba se je sicer končala, al čaše se vnovič napolnijo in Mladen s kupo v roki stopi zopet v sredo družbe: „Bratje!“ — reče z mirnim glasom — „Hvala Bogu na nebu, čast in slava na zemlji vsem, ki so prelivali kri za našo sv. vero! Bog naj usliši molitvo našo: da se polomesec vniči in sveti križ povzdigne nad njim, sijajoč zemeljsko svobodo in nebeško pomoč vsemu človeštvu!“

„Amen!“ — zagromi na okolo.

Zopet reče Mladen: „Naj bodo poslavljene imena vojniov, padlih za vero Jezusovo! Naj se ozira hvaležno potomstvo na svoje slavne predede, pred vsem na Kosovskega junaka Miloša Obiliča!“ — Hajduki tiho izpraznijo čaše, in marsikteremu je kanila solza radostno-žalostnega spomina.

„Car Lazar!“ — napije zopet Mladen — „da živi v narodu našem na večni spomin poslednjega keršanskega vladarja stare Serbije!“

„Car Lazar!“ — zagromijo hajduki enoglasno. „In vsi verni kristjani in rojaki!“

„Živili!“

Tako so si nazdravljali hajduki še dolgo ter spominjevali se slavne preteklosti in žalostne sedajnosti, dokler se poslednjič ne zverši gostija na razstanku. Zdaj se poslovijo žalostni od mesta, ki je bilo dolgo njih zavetje, priča njih sreče in nesreče, ki je slišal junaške njih pesme in žalostne zdihe. Nevedši pa, ali jih okrutnost turška ne bo zopet pritirala v ta kraj, pomenljivo spirajo jarčevo krí od praga dupline, izkopljejo jamo v studencu in natresejo